

adversus eam ». Per *portas inferi* hic aperte intelliguntur omnes Ecclesiae hostes (1); et sententia illa « portae inferi non praevalent aduersus eam » certe connectitur cum verbis praecedentibus « Et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam »; nisi velimus dicere verba illa praeter rem quae agebatur et absque ullo nexus incongrue a Christo fuisse inserta. Perinde autem est, sive illud *eam* (adversus *eam*) referatur ad *petram* paulo ante nominatam, sive ad ipsam Ecclesiam. Si enim *eam* referas ad *petram*, sensus erit portas inferi non esse praevalituras aduersus Petrum qui est petra Ecclesiae. Si vero eadem referas ad Ecclesiam, significatur portas inferi non esse praevalituras aduersus Ecclesiam, *quatenus* fundatur in Petro, et ab eo stabilitatem mutuatur; si enim ex se posset habere stabilitatem, frustra doceatur a Christo fundanda in Petro, seu super petram. Unde: Petrus constitutus est in Ecclesia, ut per eum hostes numquam praevalerent contra illam; seu Petro promissum est munus Ecclesiam invincibiliter tuendi contra omnia pericula, omnesque hostes. Atqui ad id requiritur primatus iurisdictionis. Nam in qualibet societate, ut quis possit eius incolumenti efficaciter advigilare eamque contra hostiles omnes incursus invicta defendere, necesse est ut potestatem habeat eos constituere rectores subordi-

(1) Afferuerunt nonnulli (apud Bloomfield in h. l.) per *portas inferi* intelligi *mortem*; quod confirmare contendunt ex illis (Is. XXXVIII. 10.): « Ego dixi: in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi »; quas proinde, aiunt, David vocat portas mortis, dicens (Ps. IX. 15.): « Qui exaltas me de portis mortis »; unde sensus promissionis Christi esset, mortem non esse praevalituras contra Ecclesiam, quia fideles resurgent gloriose — Tota ratio contextus, et scopus orationis Christi huiusmodi interpretationem aperte excludunt, uti liquet ex dictis. Sed praestat addere, πολαὶ ἀδοὺ proprie significare sedem animarum post mortem, praesertim impiorum: id optime ostendit Cl. Patrizi (De Interpret. Script. Sacr. 1. 2. q. 10. a. 3. sect. 1. Arg. 2.). Unde ipsi Protestantes nostram interpretationem admittunt. Ita Rosenmüller ait: « Quam [meam Ecclesiam] nulla, ne potentissimorum quidem hostium vis destruet... Πολαὶ ἀδοὺ tartareae potestates, consultationes, et molimina diabolorum, tyranorum et hostium Ecclesiae. Nam... πολαὶ... notat eiusmodi portam, ubi habetur iudicium vel imperium, aulam principis, dominandi potestatem; unde regia Imperatoris Turcarum *Porta* nuncupatur: ἄδης autem *inferi* est *orcus, tartara, tota umbrarum respublica* ». Id ipsum tenet Kuinoel (Comment. in libros N. T. historicos, in h. l.), et ipse Calvinus. (Comment. in harmon. ex tribus evangelistis).

natos, qui valeant societatem recte administrare, eas ferre leges, quae ad societatis bonum requiruntur, ad id subditos adigere, quod societatis defensio postulat: haec vero nonnisi ab eo, qui supremam auctoritatem obtinet, praestari possunt. Id vero eo magis locum habet in Ecclesia, quo numerosiores, callidores, infensores sunt eius hostes; quo maior est unitas ac firmitas, quae in ea exigitur; quo maior est necessitas eam illaesam conservandi usque ad consummationem saeculi.

2) Novum argumentum desumitur ex addita promissione « Et tibi dabo claves regni coelorum ». Notetur imprimis, *regnum coelorum*, de quo saepe occurrit mentio in Scripturis, et quod saepe etiam vocatur *regnum Dei*, vel simpliciter *regnum*, esse regnum spirituale ac supernaturale (Cf. Patrizi, de Evangelii, 1. 3. diss. 46.); vocari autem regnum coelorum vel ratione originis (Cf. Jo. XVIII. 36., Apoc. XXI. 2.), vel ratione sedis regis eius, vel ratione termini in quem tendit. Iamvero hoc regnum est Ecclesia; sed quandoque appellatio illa significat Ecclesiam *triumphantem*, saepius Ecclesiam *militantem* in terris, praesertim in parabolis, quandoque adaequata significatione utramque complectitur. Iamvero hic *regnum coelorum* significat illam Ecclesiam, cuius mentio immediate praecedit (aedificabo *Ecclesiam* meam, et tibi dabo claves regni coelorum), seu Ecclesiam militantem in terris, saltem significatione directa; agitur enim de illa Ecclesia, in qua promittitur Petro potestas ligandi atque solvendi, seu iurisdictionis: hanc autem Petrus non obtinuit nisi in Ecclesiam militantem in terris. Quare plerique omnes interpretes Protestantici id concedunt, uti Schleusner, Rosenmüller, Kuinoel, Bloomfield, etc.; et nonnisi inepte scripsit Robinson, hic significari Ecclesiam « as perfected in the future world ». Cf. quae diximus (nn. 440. 747.).

His positis, en argumentum: in cit. verbis continetur promissio — 1) verae potestatis — 2) imo supremae potestatis in Ecclesiam; atqui haec verba, uti diximus, directe et immediate respiciunt Petrum. Ergo Petro promissa est suprema potestas, seu Primatus iurisdictionis in Ecclesiam.

Prob. mai. quoad 1um: Collatio vel traditio clavium est sicutum potestatis: unde tempore hebraicae monarchiae dispensator

domus regiae clavem in humero gestabat, tamquam insigne potestatis. Quamobrem (Isai. XXII. 22.) legimus de Eliacim filio summi sacerdotis Heliae: « Et dabo clavem domus David super humerum eius: et aperiet, et non erit qui claudat; et claudet et non erit qui aperiat ». Quin et suprema Christi potestas (Apoc. III. 7.) eodem clavium symbolo designatur: « Haec dicit sanctus et verus, qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit; claudit et nemo aperit ». Quamvis autem symbolorum usus magis invaluerit apud antiquos, praesertim orientales; vestigia tamen et nunc manent symboli clavium ad significandam potestatem. Unde qui claves civitatis tenere dicitur, civitati preeest; regi civitatem ingredienti offerri solebant claves, ut symbolum suae supremae potestatis: qui usus perseveravit etiam postquam civitates non amplius muris clausae portas non habebant; ob sessae etiam arcis deditio traditione clavium perficiebatur. — *Prob. mai. quoad. 2um*: potestas clavium est suprema in suo ordine; hic vero promittuntur Petro claves *regni*; eius ergo potestas est regia, quae scilicet suprema est. Unde si ipse claudit, nemo aperit, et viceversa: quod certe falsum esset, si haberet superiorem potestatem in terris, a qua penderet.

3) Confirmatur denique ex aliis verbis « Quodcumque ligaveris », etc. Haec enim verba — 1) important veram potestatem legiferam, iudiciariam, coercitivam (nn. 766. 772.) — 2) potestatem universalem quoad obiectum (*quodcumque ligaveris*, etc. — 3) potestatem universalem quoad personas; est enim potestas in totum regnum; et Ecclesia, cuius Petrus dicitur fundamentum, est Ecclesia universalis, uti ostendimus (n. 658.) — 4) potestatem independentem, adeoque supremam, uti etiam ostendimus (n. 558.).

858. Exegetica textus Matth. interpretatio, per se evidens, confirmari etiam potest consensu Patrum. Sane si agatur de prima illa promissione « super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam » quam Novatores praeceps impugnant, certum est — 1) ante Arianam haeresim (huius distinctionis ratio inter Patres ante et post Arianismum scribentes infra apparebit) nostram interpretationem tradidisse ex Orientalibus Firmilianum Caesaraeae Episcopum (ep. ad Cypr.); Origenem (in Exod. tom. 5. p. 145., ed. Migne tom. 2. p. 329.) qui Petrum appellat « magnum illud Ecclesiae

fundamentum et petram solidissimam, super quam Christus fundavit Ecclesiam »; Latinos autem ab illis nullatenus recessisse apud omnes constat, atque S. Cyprianus (epp. 60-73.), et Tertullianus (praescrip. c. 22.) luculenter testantur.

2) Post Arianas vero controversias eamdem apud Graecos Patres viguisse interpretationem, facile patet. Nam S. Epiphanius (Ancor. c. 9.) dicit quod Petrus est « inter Apostolos primus, solida illa petra, supra quam est Ecclesia Dei fundata et portae inferi non praevalebunt illi ». S. Basilius (in Is. c. 2. n. 66.) de Petro loquens, ait: « supra quam Petram pollicitus fuerat Dominus suam se aedificaturum Ecclesiam » S. Gregorius Nazianzenus (Or. 26.) docet, quod unus discipulorum Christi « sublimium excelsorumque atque electione dignorum petra vocatus fuit, atque Ecclesiae fundamenta in fidem suam accipit » S. Joannes Chrysostomus (in illud *Vidi Dom. hom. 4. n. 3.*) dicit, quod est « Petrus basis Ecclesiae, fundamentum fidei, chori illius coryphaeus, os apostolorum omnium, caput illius familie, orbis totius praefectus, fundamentum Ecclesiae, ardens Christi amator, primus Apostolorum, fundamentum Ecclesiae, princeps coetus discipulorum, omniumque coryphaeus ». Cyrillus Alexandrinus (in Jo. ev. l. 42.) enarrat quod Jesus accidentem ad se Petrum noluit amplius « Simonem vocari, eum sibi pro sua potestate iam tum ut suum vindicans, sed congrua similitudine Petrum a petra vocari placuit, puta super quem fundatur erat suam Ecclesiam »; et hinc eum vocat « SS. Apostolorum principem ».

3) Latinorum etiam PP. eadem est sententia. S. Hilarius Pictaviensis (com. in Matth. 16.) exclamat: « O in nuncupatione novi nominis felix Ecclesiae fundamentum, dignaque aedificatione illius petra, quae infernas leges et tartari portas et omnia mortis claustra dissolveret! » S. Hieronymus (epist. ad Damas. 57.) appellat Petrum « principem Apostolorum; super quem fundatur Ecclesia: qui propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio ». S. Ambrosius (de Virginit. l. un. c. 16., etc.) describit Petrum uti « virum sapientem et gravem, in quo esset Ecclesiae firmamentum et magisterium disciplinae ». Palianus Barcinonensis (ep. 3. ad Symphor.) enarrat « ad Petrum loquutum esse Dominum, ad unum ideo, ut unitatem fundaret ex

uno ». S. Leo M. (ad epp. metrop. per Illyric. const. ep. 5. c. 2.) scribit: « Et quia per omnes ecclesias cura nostra distenditur, exigente hoc a nobis Domino, qui apostolicae dignitatis beatissimo Apostolo Petro primatum fidei suaee remuneratione commisit, universalem Ecclesiam in fundamenti ipsius soliditate constituens, necessitatem sollicitudinis quam habemus cum his qui nobis collegii caritate iuncti sunt sociamus ». Hoc ipsum Patres Synodis Ephesina et Chalcedonensi coadunati pronuntiarunt.

4) Ipse denique S. Augustinus, qui quandoque aliam, ut mox videbimus, indicavit interpretationem, multis in locis Petrum a Christo dici petram et fundamentum Ecclesiae interpretatus est. Ita in sermone de Cathedra Petri (15. de Sanctis) inquit: « Petrum fundamentum Ecclesiae Dominus nominavit, et ideo digne fundamentum hoc Ecclesia colit, supra quod ecclesiastici aedificii altitudo consurgit ». Item (in Psalm. 69.): « Petrus Christum confessus erat Filium Dei, et in illa confessione appellatus erat petra, supra quam fabricaretur Ecclesia ». Item (tract. 11. in Joan.): « Respondit Petrus, petra illa, voce omnium: Domine, ad quem ibimus? » De ipso autem principatu, quem habuit Petrus in Ecclesia, quique vocabulo *petrae, capit, fundamenti, ianitoris coeli*, metaphorice significari solet, nullo pacto dubitavit unquam S. Augustinus. Quare (tract. 56. in Joan.) scribit: « Quis nesciat, primum omnium Apostolorum esse beatissimum Petrum? » Item (q. 75. ex novo Testamento): « Ipsum », inquit, « constituit Dominus esse caput eorum, ut pastor esset gregis Dominici »; item (enarr. prima in Psal. 108.): « Primatum in discipulis habuit »; item (lib. 2. de baptism. cont. Donat. c. 1.): « Quis nesciat illum Apostolatus Petri principatum cuiilibet Episcopatui praferendum? »

859. Si vero sermo sit de altera promissione « Tibi dabo claves », etc., unanimiter eam Patres interpretantur sicut nos: cf., si lubet, eorum testimonia apud Schrader (de Unit. Rom. p. 1. nn. 174-184.). Multa etiam Patrum testimonia pro utraque promissione invenies apud Valentia (tom. 3. disp. 1. q. 1. p. 7. § 28.); et apud Bellarm. (de Rom. Pont. 1. 1. cc. 10. 12.): recole etiam testimonia, quae dedimus (n. 547.).

§ III.

Difficultatibus contra allatum argumentum satisfit.

860. *Dices I.*: Apostolus (I. Cor. III. 11.) ait: « Fundamentum aliud nemo potest ponere praeter id quod possum est, quod est Christus Jesus ». Unde: Ecclesia nequit habere aliud sui fundamentum praeter Christum. Ergo si (Matth. XVI.) nomine *petrae* designatur Ecclesiae fundamentum; id non aliud praeter Christum potest intelligi.

Resp. dist. antec.: Ecclesia nequit habere praeter Christum aliud sui fundamentum *primarium* et *imparticipatum*, *conc.: secundarium* et *participatum*, cuiusmodi est Petrus, neg. Altero tantum sensu loqui Paulum patet — 1) ex eo quod ipsem Paulus (Eph. II. 20.) dicat Ecclesiam superaedificatam « super fundamentum Apostolorum et Prophetarum »; ergo, iuxta Apostolum, non ita Christus est fundamentum, ut quocumque aliud excludat. — 2) Unde ipsem Paulum hoc loco (ad Ephesios) distinguit fundamentum *primarium*, quod est Christus, a *secundario*, quod sunt Apostoli; nam subiungit: « ipso summo angulari lapide Christo Iesu ». — 3) Id ipsum confirmat scopus Apostoli, qui loco obiecto (ad Corinthios) eos carpit evangelii ministros, qui sublimioris eiusdem praedicationis specie vanam quaerentes gloriam, Pauli apud Corinthios auctoritatem minuere conabantur. His respondens Apostolus ait, posse ipsos varie superaedificare fundamento a se semel penes Corinthios iacto; at minime posse praestare quod ipse fecerat, scilicet *novum* ponere fundamentum: cuius rei hanc rationem dat, quod non est aliis Christus praedicandus, praeter eum quem ipse praedicaverat, nec alia fides, alia spes, alia dilectio: « Ut sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superaedificat. Unusquisque autem videat, quomodo superaedificet. Fundamentum enim aliud », etc.

861. *Dices II.*: Etiam inter Patres variae sunt interpretationes illius *petrae* (super hanc *petram*): cum alii per illam petram intelligent Christum — alii fidem Petri — alii confessionem fidei — alii Petrum. Praesertim vero S. Augustinus, qui non semel *petram*

interpretatus erat de Christo, hanc interpretationem recolens (*Retract. l. 1. c. 2.*), eam lectoris electioni relinquit. Ergo.

Resp. — 1) *indirecte*. Novatores nec possunt ex suis principiis ita arguere contra nos: siquidem traditionem reiciunt, et Scripturam iuxta regulas exegesis interpretantur: nec possunt ita arguere *ad hominem*; nam licet nos catholici teneamus Scripturam intelligendam esse iuxta unanimem consensum Patrum, non tamen dicimus hunc consensum esse unicum medium Scripturam interpretandi. Quare si in casu deisset talis consensus (quod negamus omnino), eo ipso aliud interpretationis medium esset adhibendum: interpretationem autem, quam dedimus, ad omnes exegesis regulas exactam esse costat.

Resp. 2) *generatim: dist. antec.*: Patres intelligunt illam petram de alio quam de Petro, sensu proprio, *immediato*, et *literali*, *neg.*; sensu minus proprio, mediato et quandoque per accommodationem, *sub.*; ita ut primariam interpretationem excludant, *neg.*; ita ut illam supponant, *conc.* Idem Patres, qui videntur aliter intelligere illam petram, alibi, ut vidimus, interpretationem a nobis datam ipsi tradunt. Haec generalis responsio confirmatur, singulas obiectas interpretationes considerando. Unde

Resp. 3) quoad interpretationem *de fide* aut *fidei confessione*, *dist. antec.*: Tradunt Patres hanc interpretationem *metonymice*, et non excludendo sensum proprium, *conc.*; secus, *neg.* Communius probatissima est ea Metonymia, qua nomen qualitatis aliquius, sive bonae sive malae, usurpatum pro persona, in qua insignis est illa qualitas: sic, si princeps rempublicam a summis periculis sapientia sua servaret, diceremus sapientiam principis servasse rempublicam. Constat eumdem usum viguisse apud antiquos: unde Cicero (in Verrem) ait: « Quas res luxuries in flagitiis, crudelitas in suppliciis, avaritia in contumeliis efficere potuisset »; ubi luxuria, crudelitas, avaritia sumitur pro luxurioso, crudeli, avaro. Neque ipsa Scriptura ab hoc usu abnuit: dicitur enim (I. Joan. V. 4. seq.): « Haec est victoria quae vincit mundum, *fides* nostra. *Quis* est qui vincit mundum, nisi qui credit quoniam Jesus est Filius Dei? »

Resp. 4) quoad interpretationem *de Christo*, *dist. antec.*: Patres nomine Petrae intellexerunt Christum, ut ipsam petram prin-

cipalem et meritoriam firmitatis petrae secundariae, *conc.*: ad exclusionem petrae secundariae, Petri nempe, qui in petra principali firmetur, *neg.* Patres scilicet per eiusmodi interpretationem significarunt, Christum solum esse petram principalem Ecclesiae, iuxta illud Pauli (I. Cor. III. 11.): « Fundamentum aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est, quod est Christus Jesus »; at minime inficiantur, Petrum esse petram secundariam in Christo fundatam, prout postulare vidimus exegistica interpretatione textus Matth.

Resp. 5) *quoad S. Augustinum intelligentem petram de Christo* — a) eum istam interpretationem protulisse ut privatam suam opinionem, et nullomodo ut communem traditionem seu fidem Ecclesiae: id patet tum ex eo quod ipse testatur, eam non fuisse communem interpretationem; tum etiam ex eo quod interpretationem, quae revera communis est, alibi suam fecit; tum denique ex iis quae in suis de *Retract.* dicit: si enim interpretatio de Christo fuisset in communi fide Ecclesiae, eam non reliquisset lectorum electioni — b) Videtur in eam interpretationem devenisse S. Augustinus ex ignorantia linguae Hebraicae. Scribit enim S. Doctor (l. 1. *Retract. c. 21.*): « In quo [libro cont. epistolam Donati] dixi in quodam loco de Apostolo Petro, quod in illo tamquam in petra fundata sit Ecclesia: *qui sensus etiam cantatur ore multorum* in versibus beatissimi Ambrosii, ubi de gallo gallinaceo ait, « Hoc ipsa petra Ecclesiae canente, culpam diluit... » Sed scio me postea saepissime sic exposuisse, quod a Domino dictum est, « Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam: » et super hunc intelligeretur quem confessus est Petrus dicens, « tu es Christus Filius Dei vivi: » ac si Petrus ab hac petra appellatus personam Ecclesiae figuraret, quae super hanc petram aedificatur, et accepit claves regni coelorum. *Non enim dictum est illi, Tu es petra: sed, « Tu es Petrus. »* Petra autem erat Christus, quem confessus Simon sicut eum tota Ecclesia confitetur, dictus est Petrus. Harum autem duarum sententiarum *quae sit probabilior eligat lector* » (1).

(1) Quare concludi potest cum Schrader (de Unit. Rom. p. 1 n. 180. not. 6.), qui, relatis quatuor illis interpretationibus, subdit: « animadvertis debet, quatuor has interpretationes simul omnes adaequatam plenissi-

862. *Dices III.*: Potestas *ligandi* atque *solvendi*, quae Petro promittitur, eadem est ac potestas quae ceteris Apostolis traditur (Jo. XX. 23.). Atqui haec est potestas remittendi vel retinendi peccata. Ergo per potestatem ligandi atque solvendi non promittitur Primatus iurisdictionis.

Resp. Potestas remittendi aut retinendi peccata includitur quidem in potestate ligandi atque solvendi; at haec non ad illam solam restringitur, ac proinde nonnisi *inadaequate* eadem cum illa est. Revera — 1) verba Matthei universalissima sunt, « *quodcunque ligaveris* »; verba Joannis rem definitam diserte significant. « *quorum remiseritis peccata* ». — 2) Unde in utroque textu invertitur ordo; nam in Mattheo potestas ligandi (cui respondet *inadaequata* potestas retinendi) primo loco ponitur; in Joanne vero potestas remittendi (quae *inadaequata* respondet potestati solvendi) primo loco ponitur. Potestas enim regendi primario et praecipue ordinatur ad libertatem hominum coercendam legibus, praecepsis, poenis: ad *ligandum*; potestas vero remittendi et retinendi peccata, primario ac praecipue, imo ultimo omnino ordinatur ad extinctionem peccati: ad *remitendum*. — 3) Praecedentia verba « *super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam* »; et « *Tibi dabo claves regni coelorum* » non sinunt, ut potestas ligandi atque solvendi ad solam remissionem peccatorum coarctetur — 4) Denique semper ac in Scriptura mentio fit remissionis peccatorum, vel usurpatum vocabulum « *peccatum* » aut aliud adhibetur, indicans quod de peccato agitur; in toto autem contextu Matth. XVI. nec

mamque verborum Christi sententiam referre: adeoque unam neque alteram excludere, neque ab altera excludi, sed potius omnes una postulari. Sane prima postulatur sensu litterali immediato. Postulatur altera, quum neque Petrus sit Ecclesiae petra ex sese ac princeps, neque Christi Ecclesia sine Christo fundamento ex sese ac principe concipi possit. Postulatur tertia, quum ex nexu cum praecedentibus intelligatur, causam ob quam Petrus designaretur Ecclesiae petra fuisse eius fidem, adeoque Petrum uti habentem fidem esse Ecclesiae petram; quasi Christus dixisset, per fidem tu es petra, vel etiam tua fides est petra super quam aedificabo Ecclesiam meam. Postulatur quarta, quum fides Petri non absolveretur interno fidei actu, sed esset publica fidei in Christum Filium Dei vivi professio: hanc ergo emitens Petrus constitutus fuit Ecclesiae petra. Si ergo quidquid verba Christi significant tam immediate quam mediate, tam directe quam indirecte, tam absolute quam relative simul accipientur, tota et plena et adaequata eorum sententia prodit ».

vocabulum « *peccatum* » usurpatum, nec quidquam aliud ponitur, quo ullatenus peccatum significetur.

863. *Dices IV.*: Si per verba Christi (Matt. XVI.) significatus esset primatus iurisdictionis Petro promissus, id intellixissent Apostoli. Atqui id minime intellexerunt; siquidem disputabant inter se, quis eorum primatum haberet. Ergo.

Resp. 1) Illae ipsae contentiones Apostolorum satis ostendunt, eos aliquo modo cognovisse primatum quemdam fuisse constitutendum; non enim disputabatur inter eos utrum primatus aliquis futurus esset; sed « *quis eorum maior esset* », seu quis illum esset consecuturus. Hinc S. Hieronymus (in Matth. XVII. 1.) scribit: « *Quia viderant pro Petro et Domino idem tributum redditum, ex aequalitate pretii, arbitrati sunt, Petrum omnibus apostolis esse praelatum, qui in redditione tributi Domino fuerat comparatus; ideo interrogant, quis maior sit in regno coelorum?* »

Resp. 2) *dist. mai.*: id Apostoli intellexissent post acceptum Spiritum Sanctum, *conc.*: quo tempore Christus promissionem illam fecit, *neg.* Certum est Christum non semel reprehendisse Apostolos, dicens: « *Adhuc et vos sine intellectu estis?* » (Matth. XV. 15.); « *Quare non intelligitis?* » (ibid. XVI.), etc. Praesertim cum ageretur de passione Christi, de Apostolis dicitur (Luc. IX. 45.): « *At illi ignorabant verbum istud* »; et (ibid. XVII.): « *Et ipsi nihil horum intellexerunt* »: neque tamen inde infertur, quod Christus non praedixerit, et quidem saepe et clare, suam passionem.

Hinc S. Jo. Chrys. (in Matth. hom. 65. al. 66. n. 2.) ait: « *Nemo turbetur, apostolos sic imperfectos videns. Nondum enim crux ad venerat, nondum Spiritus gratia data erat. Si velis autem ipsorum virtutem ediscere, post haec illos considera, videbisque ipsos omnino morbo animi superiores. Ideoque enim illorum imperfectiones revealat, ut postea scias quales ex gratia facti sunt. Quod igitur nihil spirituale quaererent [filii Zebedaei], neque ullam superni regni notitiam haberent, hinc [vers. 22.] palam est... Volebant autem, ut ego arbitror, quia audierunt, “*Sedebitis super thronos duodecim*” [Matth. XIX. 28.], primum concessum impetrare. Sciebant porro se alios antecedere; timebant vero Petrum, ac dicunt: “*Dic ut sedeat unus,*” etc. » Et (n. 4.): « *Videsne quantum imperfecti**